

Länsstyrelsen
Norrbotten

YTTRANDE

1 (3)

Datum

Diarienummer

2021-09-30

566-8971-2021

Miljödepartementet

m.remissvar@regeringskansliet.se

Remiss om betänkandet Äga avfall – en del av den cirkulära ekonomin (SOU 2021:24)

Er beteckning: M2021/00950

Yttrande

Länsstyrelsen i Norrbotten lämnar följande synpunkter.

Frival

Länsstyrelsen ställer sig tveksam till förslaget om frival. Utredningen utgår ifrån att utsorteringen vid frival tydligare kommer kunna kopplas till en kostnadsbesparing, och därför har utredningen antagit att det avfall som övergår till frival i högre grad kommer att materialåtervinnas. Länsstyrelsen anser att det i utredningen egentligen inte är belagt att återvinningsgraden skulle öka med en annan entreprenör än kommunen (frival). Utredningen påvisar inte heller några markanta effekter på cirkulär ekonomi i övriga grannländer. Länsstyrelsen anser att riskerna med bland annat ökat resursbehov för tillsynen och svårigheter för kommunen att planera sin verksamhet gör att det är tveksamt om eventuella fördelar överväger.

En konsekvens som Länsstyrelsen anser bör lyftas är att det blir svårare för kommunerna att planera sin avfallshantering eftersom kommunen behöver resurser för att ta hand om allt kommunalt avfall (från hushåll och verksamheter), men kommer inte att på förhand veta hur stor kapacitet som kommer att behöva nyttjas. Det kan medföra att kommunerna har en större kapacitet än vad som behövs. Detta riskerar främst att påverka glesbygdskommuner och särskilt i de fall då en eller ett fåtal verksamheter står för en stor andel av det uppkomna kommunala avfallet i kommunen. Det riskerar i sådana fall drabba det kvarvarande taxekollektivet, det vill säga de mindre företagen och hushållen. Det kan inte heller uteslutas att svårigheten att planera i förlängningen minskar kommunernas möjlighet till egna innovationer och utveckling mot cirkulär hantering.

En annan konsekvens är att den administrativa bördan förväntas öka för kommunerna bland annat till följd av att kommunen åläggs att administrera anmälningar och

inrapporteringar av kommunalt avfall. Även behovet att tillsyn kommer att öka bland annat på grund av fler aktörer och avfallsanläggningar.

Utredningen utgår från att nationellt enhetliga digitala lösningar för anmälan och rapportering kan spara mycket tid för både kommuner och verksamheter, och att digitala lösningar och utökad information är viktiga förutsättningar för att frivalet ska fungera effektivt för verksamheter och kommuner. Länsstyrelsen anser att de kompletterande åtgärder som föreslås av utredningen att naturvårdsverket får uppgiften att ta fram utformning av digitala blanketter och utreda om rapportering till centralt avfallsregister samt arbete med utökad information behövs för att underlätta arbetet för kommunerna och verksamheterna om frival införs.

En annan aspekt är att som förslaget om frival är formulerat kommer det att vara relativt lätt och snabbt att utan förprovning gå över till frival. Om hanteringen sedan orsakar störningar för människors hälsa och miljön och tillsynsmyndigheten behöver ingripa med förelägganden eller förbud gäller att dessa kommer att kunna överklagas. Ett tillsynsingripande som är miljömässigt befogat kan ibland på grund av den juridiska processen ta lång tid att få genomfört.

Vad gäller transporter anges det i utredningen att det inte finns någon forskning som visar att de skulle öka om avfallsproducenter med frivalet får möjligheten att samordna restavfallet och matavfallet med producentansvars fraktioner och sitt övriga verksamhetsavfall. Länsstyrelsen ser dock en risk att transporter kan öka lokalt i vissa områden då både kommunen behöver hämta avfall från hushåll samt privata entreprenörer hämta frivalt avfall.

Vad gäller brottslighet är utredningens slutsats att det inte finns några underlag som pekar på att brottsligheten och dumpning skulle öka vid frival. Det framgår vidare att det avfall som utredningen fokuserat på inte innehar så stort ekonomiskt värde eller innebär en så stor kostnad att hantera som exempelvis elektronikavfall. Länsstyrelsen anser att det kan finnas en risk att brottsligheten ökar eftersom fler aktörer blir inblandade. Länsstyrelsen håller med om att krav på kontrakt med yrkesmässiga entreprenör och att det sker återrapporteringar om hur avfallet tagits om hand på en årlig basis underlättar för tillsynsmyndigheterna i arbetet med tillsynen och att upptäcka brottslig avfallshantering. Det förutsätter dock att tillräckliga resurser för tillsynen finns. Att flödena av kommunalt avfall från verksamheter kan komma att beröra flera kommuner försvårar tillsynen och möjligheten att upptäcka brottslighet. Länsstyrelsens uppfattning är att tillsynen av nationella avfallstransporter generellt inte har varit ett prioriterat område. Ett ökat fokus på den tillsynen skulle vara fördelaktigt i synnerhet om frival införs.

Dispens

Länsstyrelsen är överlag positiv till förslaget om dispensmöjligheten jämfört med förslaget om frival eftersom det möjliggör en förprovning av hanteringen med möjlighet

till avslag eller tidsbegränsning om det finns tveksamheter. Genom att verksamheter som ansöker om dispens måste visa att avfallet ska tas om hand på sådant sätt att mängderna avfall minskar eller att hushållningen med råvaror och energi främjas bidrar det till en cirkulär ekonomi. Dispensalternativet bör, enligt Länsstyrelsens bedömning, inte heller leda till samma risk för konsekvenser som frivalsalternativet.

Bakgrund

Utredningen har undersökt alternativa lösningar för hur yrkesmässiga verksamheter ska få ökad möjlighet att ta hand om sitt kommunala avfall. I dag har kommunerna, med vissa undantag, monopol på att samla in och behandla kommunalt avfall från både hushåll och verksamheter. Utredningen föreslår att miljöbalken, avfallsförordningen respektive miljöstraffförordningen ändras så att de verksamheter som har ett avfallsabonnemang hos kommunen från och med 1 januari 2022 ska ha möjlighet att till kommunen anmäla ett frival för transport och hantering av sitt kommunala avfall. Frival innebär att verksamheterna kan välja att hantera avfallet på annat sätt än att lämna det till kommunen. För att gå över till frival föreslås det räcka med att man tecknar ett avtal med en annan avfallsentreprenör än kommunen och anmäler detta för registrering. Efter sex veckor kan man börja lämna avfallet till den nya entreprenören. Om det skulle uppstå problem med hanteringen så ska tillsynsmyndigheten kunna ingripa. Kommunerna ska alltså ha grundansvaret för kommunalt avfall som har producerats i eller i samband med yrkesmässig verksamhet.

Utredningen lägger också fram ett förslag till utökad dispensmöjlighet som innebär att verksamheter kan ansöka om dispens för hanteringen av sitt kommunala avfall. Dispens ska beviljas om en verksamhet kan visa att mängden avfall minskar eller hushållningen med råvaror och energi främjas. En dispens kan tidsbegränsas.

Utredningen har också tittat på vilka konsekvenser förslagen kan medföra.

Länsstyrelsen i Norrbottens län har beretts möjlighet att lämna synpunkter över Miljödepartementets förslag.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Lotta Finstorp med miljöhandläggare Maria Enkvist som föredragande. I den slutliga handläggningen har också avdelningschef Karin Börjesson och enhetschef Anna-Carin Ohlsson medverkat.

Så här hanterar länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa finns på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.